

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

Bonnier, Ann Catherine, *Kyrkorna berättar, Upplands kyrkor 1250-1350*, Uppsala 1987
Bygd att vårda, kulturminnesvårdsprogram för Uppsala län del 2, kulturmiljöer i Tierps, Älvkarleby och Östhammars kommuner, Uppsala 1984.

Nisbeth, Åke, *Tierps kyrkor, Upplands kyrkor 93*, Uppsala 1958. (UK)

Tierps kyrka, *Upplands kyrkor 93*, omarbetad av Anders Mossberg, tryckt 1993. (UK1)

Uppland, landskapets kyrkor, Forskningsprojektet sockenkyrkorna, Stockholm 2004. (ULK)

Vägvisare till kyrkorna i Uppsala län, Uppsala 1997. (VV)

Upplandsmuseets arkiv. Fotografier och handlingar i topografiska arkivet. (UM)

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1250-1300	Kyrkan uppförs under 1200-talets senare del eller omkring år 1300. Kyrkan byggdes redan från början ut till sin nuvarande storlek, som en salkyrka med strävpelare i hörnen och en sakristia i norr. Sakristian hade möjligen pulpettak från början.	UK s 120
1430-60	Valven i kyrkan slogs. Sakristian välvdes på nytt och försågs med ett brant sadeltak samt ny gavel med rika blinderingar. Även kyrkans gavlar byggdes om varvid det runda västfönstret tillkom. Vidare murades nord- och sydmurarna till på höjden och försågs med nya krönpartier av tegel. Troligen byggdes vapenhuset i söder samtidigt. Invändigt försågs kyrkan med en rik skrud av kalkmålningar. Målningarna tillskrivs den s.k. Tierpsgruppen, en av den svenska senmedeltidens mest omfattande målarskolor.	UK s 121
1630-40-t	Under drottning Kristinas tid avbrändes taket och dess fem torn. Förutom de fyra hörntornen har kyrkan även haft en takryttare.	UK s 121
1647	Storklockan till klockstapelns göts.	UK s 133
1648	Den takryttare som byggdes upp efter branden blåste ned och byggdes ej upp igen. De bärande takkonstruktionerna för takryttaren finns ännu kvar på vinden.	UK s 122
1705-06	De två största ljuskronorna skänks till kyrkan av fru Anna Stiernhöök och Handelsmannen Johan Paul Heblein.	UK s 131
1706	Klockstapelns uppförs troligen detta år. Den krönande vindflöjeln är försedd med det årtalet.	
1740-t	En orgel, tillverkad av Nils Bruse på 1600-talet, såldes till Åkerby kyrka. Den stod på en äldre orgelläktare vid korets norra vägg som stod kvar ännu år 1760.	UK s 128-130
1747	En ny läktarorgel byggs av O. Hedlund.	
1760	Vid sakristians östvägg uppfördes en liten sexkantig tillbyggnad. Den byggdes senare om på 1800- 1900-talen och revs vid restaureringen 1951-52. 1760 års inventarium upptar ett medeltida altarskåp samt ett stort krucifix m.fl. medeltida skulpturer.	UK s 122 UK s 127
1770	Det medeltida vapenhuset revs och en ny ingång togs upp i västra gaveln.	UK s 122

1770-talet	Kyrkans exteriör putsades för första gången i mitten av 1770-talet. Vid samma tid blev de invändiga målningarna överkalkade.	UK s 122
1781	Den gamla predikstolen ersattes av en ny i gustaviansk stil som skänktes till kyrkan av friherinnan C. C. de Geer. De två nummertavlorna i koret är samtida.	UK s 128
1784	Den stora putsade porten på kyrkogården, intill klockstapeln, byggdes och ersatte en medeltida stiglucka.	UK s 132
1829	Kyrkans altartavla av okänd ålder (dock uppsatt efter 1760) beskrivs som söndrig och förfallen. Tavlan, målad på duk med oljefärg, föreställde ”Frälsarens lidande i örtagården”	UK s 126 f
1832	En ny altarprydnad bestående av ett stort träkors med svepduk och törnekrona, tillverkades i Uppsala av snickaren J. Fr. Holmgren och målaren S. Lindström.	UK s 126
1838	Läktarorgeln reparerades av Gullbergsson och försågs med förgyllda ornament.	UK s 128
1880-talet	En restaurering av kyrkan genomfördes under ledning av arkitekten C. Möller. Då fick kyrkans fönster sin nuvarande storlek och västportalen fick sin nuvarande utformning. Invändigt gjordes inbyggnader under orgelläktaren och ett vapenhus tillskapades. Kyrkogården utvidgades åt väster.	UK s 122 UM VV s 153
1914-15	En ny restaurering genomförs. Kalkmålningarna framtogs och konserverades av C. L. Lundin. En ny altartavla med reliefer skurna i trä tillverkades av skulptören I Johansson. Ett nytt orgelverk tillverkades av firman P. E. Eriksson, Gävle.	UKs s 126
1920-talet	Golvarbeten utförs i kyrkan. I samband med dessa avdelas ett vapenhus i väster genom att en skiljevägg byggs mot långhuset omedelbart öster om läktartrapporna.	UM
1948-49	Kyrkogården utvidgas åt norr och ett bårhus byggs på den nya kyrkogården.	UK s 133
1949	Byggnadsstyrelsen ger tillstånd till installation av elektrisk uppvärmning i kyrkan.	UM
1951-52	Restaurering av kyrkan. Den sexkantiga tillbyggnaden vid sakristians östvägg revs efter att ha byggts om flera gånger under 1800- och 1900-talen. Sakristian byggdes om invändigt, enligt ritningar av arkitekten Arthur von Schmalensee, och försågs med det nuvarande läktararrangemanget med underbyggnad. Kyrkan försågs med ny bänkinredning enligt ritningar av arkitekt B. Schill. Ett nytt tegelaltare murades upp och täcktes med en medeltida altarskiva av kalksten.	UK s 122, 126 UM
1950-t	Ny stenmur byggs på kyrkogårdens sydsida. Den nya kyrkogården förses med järnstaket.	UK s 133
1961	Byggnadsstyrelsen godkände förslag till utvändig reparation av tak och puts och väggbeklädnad på Tierps kyrka och klockstapel. Vid fasadrenoveringen slammades fasaderna med cementputs på den gamla kalkputsen. Fasaderna målades med kalkfärg.	UM
1963	En cembalo inköptes till kyrkan.	UK1 s 17
1966	En ny ekonomibygnad uppförs på nya kyrkogården vid nordvästra hörnet.	UM
1968	Nytt orgelverk på läktaren byggdes av Åkerman & Lund. Den gamla fasaden behålls.	UK1 s 17

1970	Riksantikvarieämbetet ger tillstånd till byggande av vindfång i vapenhuset.	UM
1971	Klockstapeln renoveras. Spånen läggs om. Tjärning och målning utförs.	UM
1972	Skyddsförordnande enligt 122 § byggnadslagen och 19 § naturvårdslagen utfärdas av Länsstyrelsen i Uppsala län för ett område omkring Tierps kyrka och kyrkogård i syfte att skydda landskapsbilden	UM
1975	Utvändig renovering av kyrkan. Fasadputsen lagades med kalkbruk och avfärgades med Keim mineralfärg. Murarna förstärktes med dragstag. Spåntaket reparerades. Fönsterrenovering och målning utfördes. Plåtdetaljer reparerades eller byttes ut. Sockelputsen närmast marken avlägsnades.	UM
1976	Ekonomibyggnaden på kyrkogården förses med en tillbyggnad.	UM
1980	Kororgeln inköptes. Den är tillverkad av Robert Gustavsson orgelbyggeri AB, Härnösand.	UK1 s 17
	Kyrkvinden isoleras, troligen detta år, på valvens ovansida.	UM
1985	Tillstånd till brottsförebyggande åtgärder, i form av dokumentation och märkning av inventarier, ges av Riksantikvarieämbetet.	UM
1990	Länsstyrelsen ger tillstånd att anordna minneslund inom kyrkogården.	UM
	Länsstyrelsen ger även tillstånd till arkeologisk undersökning norr om den igenmurade medeltida nordportalen i syfte att utröna om där funnits ett vapenhus.	UM
1992	Flygeln i koret inköptes	UK1 s 17
	Riksantikvarieämbetet beviljar tillstånd till installation av elektriskt urverk till "tornuret", under förutsättning att det gamla mekaniska urverket bevaras på plats.	UM
1994	Äldre gravhällar flyttas och placeras vid östra kyrkogårdsmuren, på dess utsida. De var tidigare placerade i gräsmattan norr om kyrkan.	
1997	Invändig ombyggnad i västra delen av kyrkan. Under orgelläktaren byggdes ett andaktsrum samt kapprum och toalett. Arbetet utfördes enligt ritningar och förslag upprättade av arkitekt Gösta Kilgren, Uppsala. Samtidigt schaktades utvändigt för nya elkablar och vattenledning. En konservator rengjorde och konserverade putsen och kalkmålningarna i anslutning till invändiga arbeten.	UM
2002	Tillstånd till att ta bort träd på kyrkogården ges av Länsstyrelsen.	UM
2003	Länsstyrelsen ger tillstånd till anläggande av plats för sortering och kompostering av avfall på kyrkogården.	UM
2004	Spåntäckningen på spirorna till de båda södra hörntornen renoverades. Även stommen till spirorna renoverades.	UM
2005	Fasadrenovering utfördes på kyrkan och stigportarna. Putslagning gjordes med hydrauliskt kalkbruk och avfärgning med Keim silikatfärg. Fönsterbågarna målades och korfönstret i öster renoverades och kompletterades med nya spröjsar och glas. Nordvästra hörntornets spira täcktes med nya spån. Urtavla och drakhuvud av plåt på spira renoverades av konservator.	UM